

Monisubjektisten lauseiden predikaatin luvusta

Suomen yleiskielessä subjektin ja predikaatin kesken vallitsee tavallisesti numeruskongruenssi. Kun subjekti on monikossa ja yleensä myös silloin, kun on rinnastettu kaksi tai useampia yksiköllisiä subjekteja, predikaatti on monikossa. Poikkeustapauksia on kuitenkin runsaasti ja monenlaisia. Käytännössä ovat yleisimpiä kaiketi sentyyppiset eksistentiaali-lauseet kuin

I. *Koivussa istuu variksia* (subj. mon. part:ssa),

II. *Säkissä on saappaat* (subj. tarkoittaa jotakin kokonaisuutta ja on lauseen psykol. pred:na),

III. *Koiralla on kauniit silmät* (omistajanadess. + olla; edellisen tyyppin erikoistapaus).

Näihin perustyyppeihin kuuluvia tapauksia on käsitelty yksityiskohtaisesti tieteellisessä kirjallisuudessa (mm. Ikola, *Lauseopin kysymyksiä* s. 7—; Hakanen, *Sananjalka* 14 s. 36—) ja luonnehdittu myös kieliopillisissa kuvauksissa (mm. Penttilä, *Suomen kielioppi* s. 631—; Ikola, *Nyky-suomen käsikirja* s. 174—). En aio niihin laveammin puuttua. Tarkastelun sijaan sellaisia lauseita, joissa rinnasteisten subjektien yhteydessä kirjoittajilla näyttää toisinaan olevan vaikeuksia predikaatin luvun valinnassa.

Ensinnä esiteltäköön joukko lauseita,

joissa on rinnastettu sekä nominatiivissa että partitiivissa olevia subjekteja:

1. Suomalaiselta taholta neuvotteluvaltuuskuntaan *kuuluvat* professorit Y-P. Häyrynen (puheenjohtajana), Antti Eskola, Isto Ruoppila ja Martti Takala sekä psykologisen seuran puheenjohtaja Timo Järvillehto ja varapuheenjohtaja Pekka Arinen ynnä seuran hallituksen *jäseniä* (*Psykologia* 3/1976 s. 58).

2. Etsinnöissä *ovat olleet* mukana mm. merivartioston kaksi venettä, Rauman pelastusrenkaan pelastusalus Ledsund, Reposaaren pelastusalus, *poliisimoottori-veneitä*, partiolippukunta Myrskypoikien vene Meripurakk, Rauma-Repola Oy:n hinaaja Rauma I, puolustusvoimien *lento-koneita*, raumalaiset luotsiveneet sekä kymmenittäin *yksityisiä raumalaisia vene-kuntia* (US 30. 9. 1968).

3. Harjoitukseen *osallistuvat* kenttätykistöä kaikki rauhanaikaiset kenttätykistörykmentit ja erilliset patteristot sekä *sääelimä* (US 4. 4. 1962).

4. Tilaisuudessa *olivat* kutsuvieraina läsnä pääesikunnan kenraalikunta lähes kokonaisuudessaan, kaikki aselajitarkastajat ja ylennettyjen *omaisia* (US 6. 4. 1970).

5. Salkussa *olivat* vain partavehkeet, jokin lääkäriyhdistyksen julkaisu, liittimellä *yhdistettyjä kaavakkeita* (Eeva Joenpelto, *Viisaat istuvat varjossa*, 1964, s. 9).

6. Liikekeskuksessa *toimivat* tällä hetkellä PYP, Elanto, *eräitä yksityisiä liikkeitä* (*Helsinki-lehti* 38/1968 s. 7).

7. Vaaravyöhykkeessä *olivat* lisäksi öl-

jjjuna, korkeajännitysjohto ja *muutamia tehdasosastoja* (US 21. 9. 1973).

8. [Samasta tulipalosta:] Vaaravyöhykkeessä *olivat* lisäksi öljynpurkauspaikka, korkeajännitejohto sekä *muutamia* tehdasosastoja (Keskiuomalainen 21. 9. 1973).

9. Keskusteluihin *yhtyvät* eduskunnan puhemies, sivistysvaliokunnan puheenjohtaja, valtuustueen eduskuntaryhmän puheenjohtaja, *kansanedustajia, lehtimiehiä ja kulttuuriradikaaleja* (US 19. 12. 1967).

10. Tilaisuudessa *olivat* läsnä mm. yliopiston rehtori Erkki Kivinen, pienen konsistorin *jäseniä*, hist.-kielit.-osaston *opettajakuntaa* sekä Kansallismuseon ja opetusministeriön *edustajia* (US 30. 10. 1968).

11. Helsingin lentoasemalla *olivat* matkailijoita vastassa omaisten ja uteliaiden lisäksi maaherran poliisiasaattue sekä Kiinan suurlähetystön *henkilökuntaa* (HS 19. 11. 1976).

12. Lautakunta [nim. Helsingin kaupungin musiikki-] ja sen toimisto sekä *eräitä* kaupunginorkesterin *edustajia* *kokoontuivat* päivällisille Kaupunginkellariin (sanomalehdestä, paikka jäänyt merkitsemättä).

Esimerkit ovat viimeistä lukuun ottamatta sanajärjestykseltään tyyppiä, joka on luonteenomainen eksistentiaalilauseille: alussa on (lokatiivi)adverbiaali ja predikaatti edeltää subjekteja. Myös semanttisesti lauseet ovat kaikki ainakin lähellä eksistentiaalilauseita sikäli, että predikaattina on sellainen epätoiminnallinen intransitiiviverbi, joka on hyvin ajateltavissa partitiivisubjektisen lauseen predikaatiksi. Lauseet poikkeavat toisaalta perusuonteisesti eksistentiaalilauseista siinä suhteessa, että predikaatti onkin monikon eikä yksikön 3. persoonassa.

Sujuvuudeltaan esimerkit ovat varsin eritasoisia. 1. lauseessa useita nominatiivimuotoisia subjekteja seuraava partitiivisubjekti on niin kaukana predikaatista, että lukija ei siihen ehtiessään ehkä muistakaan, miten lause alkoi. Sama koskee 3. esimerkkiä, jossa nominatiivi- ja partitiivimuotoisia subjekteja on vaihdellen.

Häiritsevimmältä tuntunee predikaatin monikollisuus 10. ja 11. esimerkissä, joissa varsinaisesti mikään ei tee ymmärrettäväksi monikon valintaa (paitsi subjektien tarkoitteiden useus), sekä 12. esimerkissä, jossa partitiivisubjektia välittömästi seuraa monikollinen predikaatti (»edustajia kokoontuivat»).

Esittelemäni tapaukset ovat siis ominaisuuksiltaan eksistentiaali- ja normaali-lauseiden sekasiännöksiä ja siten kieliopin vastaisia. Partitiivisubjektin yhteydessä predikaatin on aina oltava yksikössä, myös monisubjektisissa lauseissa, jollaisista olen aiemmin huomauttanut lyhyesti teokseni *Asiasuomen* opas 5., uudistetussa painoksessa (1969) s. 120. Jos edellä esitetyt lauseet pyritään sopeuttamaan tavanomaisiin lausetyyppisiin, onkin helpointa muuttaa predikaatti yksikölliseksi, mikäli lauseen sisältö sen sallii. Muodon kannaltahan on täysin mahdollista rinnastaa eksistentiaalilauseessa nominatiivi- ja partitiivimuotoisia subjekteja: *Kopassa oli hauki, kuha ja muutamia ahvenia*. Voipa subjektien joukossa mainiosti olla myös monikon nominatiivissa oleva sana, jos se tarkoittaa jotakin kokonaisuutta: *Pöydällä on silmälasit ja sanomalehtiä* (vrt. ed. tyyppi II). Kieliopista tämäntapaiset esimerkit kuitenkin puuttuvat.

Tuntuu olevan aihetta yleisemminkin kiinnittää tässä yhteydessä huomiota siihen, että kieliopeissamme on sivuutettu tai kovin hatarasti käsitelty sellaiset eksistentiaalilauseet, joissa subjektisanoja on enemmän kuin yksi. Esim. Setälän Suomen kielen lauseopissa (13. painos s. 13) on todettu: »Jos on useita nominatiivisubjekteja, niin predikaatti on monikossa — —.» Poikkeuksena on mainittu vain tapaukset, joissa »subjektien katsotaan läheisesti kuuluvan yhteen». Penttilän Suomen kieliopissa (s. 631) selitetään lauseen *Ohitseni suhahti hevonen ja reki* predikaatti yksikölliseksi juuri tuon poikkeussäännön perusteella. On kuitenkin ilmeistä, ettei Setälän tarkoittama subjektien läheinen yhteenkuuluvuus ole luonteeltaan sellaista kuin hevosen ja reen fyysi-

nen yhteys. Kyseisen lauseen predikaatin yksikkömuotoisuuden edellytyksenä on selvästi ennen muuta lauseen eksistentiaalius. Jos lause muunnetaan normaalilauseeksi, on kirjakielessä sanottava: *Hevonen ja reki suhahtivat ohitseni*. Unto Seppäsen lauseen *riihen edustalla seisoi mies ja vaimo Penttilä* (mp.) esittää samassa ryhmässä kuin esimerkin *Mieheltä palettui korvat*, ts. sellaisten tapausten yhteydessä, joissa subjekti tarkoittaa jotakin kokonaisuutta. Tämän ryhmän liitännäisinä Penttilä mainitsee (mts. 632) mm. lauseet *Jo oli tuossa riihi ja veräjä*. *Vedessä uiskentelee ongenwapa ja hyllynnyt tervashalko*. *Tänne kuuluu opettajan ääni ja lasten luku*.

Mielestäni kaikki sitceratut rinnasteisia nominatiivisubjekteja sisältävät lauseet, jotka rakenteeltaan ovat tyypillisiä eksistentiaalilauseita, ovat tasaveroisia ja predikaatin yksiköllisyys selittyy yksinkertaisesti lauseiden eksistentiaaliudesta. Eksistentiaalilauseen predikaattihan on aina yksikön 3. persoonassa. Nähdäkseni kyseisentyypisetkin lauseet olisi syytä nootterata subjektin ja predikaatin mukautumista koskevien sääntöjen yhteydessä, joskaan ne eivät käytännössä monesti tuotane pulmia.

Osmo Ikola on Lauseopin kysymyksiä -kirjassaan (s. 41) todennut rinnasteisia nominatiivisubjekteja edeltävän predikaatin voivan olla yksikössä silloinkin, kun subjektit eivät kuulu läheisesti yhteen. Esimerkkeinä ovat pääasiallisesti edellä mainitsemani Penttilän lauseet. Ikola lisää kyllä joukkoon sellaisen transitivi-predikaattisenkin lauseen kuin *Taloo hoitaa nyt vain vanha ukko ja nuori poika*, joka hänen mielestään »lienee kielellisesti korrekti». Yksiköllisyyden Ikola arvelee perustuvan toisaalta subjektin muodon yksiköllisyyteen, toisaalta siihen, että »toinen subjekti, joka vasta voisi aiheuttaa predikaatin monikollisuuden, on suhteellisen kaukana predikaatin jäljessä». Hän toteaa asian kuitenkin kaipaavan vielä tutkimista.

Verrattain vähäisenkin aineiston varassa tuntuu voivan väittää, että sellaiset

tapaukset, joissa yksikkömuotoisen predikaatin jäljessä on rinnasteisia nominatiivisubjekteja, ovat normaalityyllisessä kirjasuomessa yleensä eksistentiaalilauseita. Seuraavanlaisia esimerkkejä ei ole kovin vaikea löytää; kaikki tässä esitetyt ovat Joenpellon romaanista Viisaat istuvata varjossa.

Toinen ovi vei pienempään huoneeseen, siellä oli päästävedettävä sänky sijattuna korkeaksi ja ruokapöytä keskellä lattiaa (s. 94). Oli tupia ja katos sen vieressä, pala riukuaitaa, polunpätkä (s. 187). — — eihän hänessä enää ollut kuin luu ja nahka (s. 186). Kaikki oli kunnossa, oli keittiö, olohuone, makuuhuone ja vielä yksi huone tyhjänäkin (s. 185). — — huoneesta tuli palavien roskien haju ja kiihkeä ritinä (s. 207). Ei ollut ilme, että seurasi julmuus, ahneus, kiihkomielisyyttä, katcus (s. 243).

Erityisesti ansaitsevat huomiota seuraavanlaiset tapaukset: — — pojan vastauksista huokui milloinkaan sulamaton kylmyys ja katkeruus (Linna, Täällä Pohjantähden alla I s. 305). Tulipa usein vastaukseksi vain tuollainen hellbergiläinen hymähtävä naurahdus ja suupielten pieni liike (Linna, mts. 251). Lauseissa on rinnastettu kaksi subjektiä, jotka ilmeisesti kuuluvat Setälän tarkoittamassa mielessä läheisesti yhteen: kylmyys ja katkeruus ilmentävät yhtä ja samaa ynseyttä; naurahdus ja suupielten liike ovat saman asian kaksi puolta, akustinen ja visuaalinen. Silti näissäkin tapauksissa predikaatin yksiköllisyys on sidoksissa lauseiden eksistentiaaliuteen. Jos muunnettaisiin lauseet ei-eksistentiaaleiksi, ei olisi erityistä tarvetta käyttää yksikkömuotoista predikaattia. Kuulostaisi aivan mahdolliselta sanoa: Milloinkaan sulamaton kylmyys ja katkeruus huokuivat pojan vastauksista. Käytännössä lienevätkin verrattain harvinaisia sellaiset ei-eksistentiaalit tapaukset, joissa rinnasteisten subjektien yhteydessä yksiköllinen predikaatti on luonteva subjektien läheisen yhteenkuuluvuuden perusteella. Ikola onkin aiheellisesti huomauttanut (Nykysuomen

käsikirja s. 176), että kyseisen poikkeus-säännön »sallimaa inkongruenssia ei tulisi ulottaa kovin laajalle».¹

Nominatiivimuotoisten subjektien rinnastamisesta on kieliopillisesti kyse silloinkin, kun jokin subjekti on lukusana tai *pari*: Hän aukaisi kokeeksi silmänsä. Oli ikkuna ja ikkunalaudalla kaksi sinipunaista viivaa. (Joenpelto, mts. 24.) Nurkkahyllyllä on pari tuhruista juomalasia, vääntynyt lusikka ja kuhmuinen alumiinilautanen (Huovinen, mts. 155).

Muodollisesti epäyhtenäisemmät lauseet, joissa rinnasteiset subjektit vaihtelevat numerukseltaan ja/tai kaasukseltaan, eivät myöskään ole kovin harvinaisia. Mainitsen muutamia esimerkkejä:

Pihassa oli marjapensaita ja kasvitarha — — (Linna, mts. 21). Yhtäkkiä kuului mäen takaa hyppelevien kärryjen kolina ja kehotushuutoja hevoselle (Linna, mts. 113). — — äiti ei katsonut häneen vaan ohitse, ulos tikapuitten viereen, mistä näkyi isän selkä, paita ja olkaimet ja käsi kun hän raaputti ja yritti läiskä hytysiä (Joenpelto, mts. 56). Siellä [laivassa] on ravintolasali mahtavine voileipäpöytineen, on cafeteria, salonki, baari, erilaisia pelejä ja ennen muuta nuo sadunomaiset kioskit, joista saa kaikkea hyvää erittäin edulliseen hintaan (Huovinen, mts. 57). Tähän 17 kuukauteen [13. 6. 1975 — 13. 12. 1976] sisältyy neljä hallitusta, ennenaikaiset eduskuntavaalit, UKK:n runnauspuhe ja Skdl:n erivapaus, esimerkiksi (Suomen Kuvalehti 50/1976 s. 32). Heillä oli Hel-

singistä tuodut lastenhoitaja sekä taloudenhoitaja, maalta pestattu keittäjä sekä sisäkkö, karjalapalvelijat erikseen sekä useita renkejä (Linna, mts. 150).

Mainitunlaiset tapaukset, joissa on rinnastettu erimuotoisia subjekteja, ovat nekin kieliopillisesti moitteettomia eivätkä tyyllillisestikään arveluttavia. Lauseet ovat eksistentiaaleja, ja kukin subjektisana sopii muotoeroista huolimatta yksiköllisen predikaatin yhteyteen.

Palaan numeroituihin esimerkkeihin. Predikaatin vaihtaminen yksikkömuotoiseksi olisi ilman muuta mahdollista esimerkeissä 6—12. Niissä on subjekteina vain yksikön nominatiivissa sekä partitiivissa olevia sanoja. Myös tapauksessa 5 on predikaatti nähdekseni muutettavissa yksikölliseksi: *partavehkeet* voidaan katsoa eksistentiaalilauseiden II tyyppin mukaista kokonaisuutta tarkoittavaksi: = parranajovälineistö, ehkäpä yhtenäisenä pakkauksenakin. Esimerkit 1—4 eivät ole samalla menetelmällä korjattavissa. Subjektien joukossa on tapauksissa 2—4 monikon nominatiivissa olevia substantiiveja, jotka eivät tarkoita kokonaisuutta. Lauseissa 3 ja 4 on niiden attribuuttina vielä *kaikki*, joka sekin estäisi predikaatin vaihtamisen yksikölliseksi (Terho Itkonen, Erään sijamuodon ongelmia [Opuscula instituti linguae Fennicae 53, Universitas Helsingiensis, 1976] s. 191). Lauseessa 3 on sitä paitsi predikaattiverbi (*osallistua*) siinä määrin toiminnallinen — eli Itkosen mukaan agenttiivinen —

¹ Setälän lauseopin formulointi »kun subjektien katsotaan läheisesti kuuluvan yhteen» on itse asiassa sangen epämääräinen. Osuvampi on Setälän — Niemisen Suomen kielen oppikirjan sanonta: »Subjektin jäljessä oleva predikaatti on tavallisesti yksikössä, jos lauseessa on useampia nominatiivisubjekteja, jotka muodostavat yhden kokonaisuuden — —» (s. 163). Samaan tapaan on lausuttu Kettusen — Vaulan Suomen kieliopissa: »jos subjektit muodostavat yhden käsitteen, esim. *Työ ja tulo alkoi vähetä*» (s. 133). Nimenomaan silloin yksiköllinen predikaatti tuntuu luontevalta, kun subjektit tarkoittavat likipitäen samaa, ilmaisevat saman asian eri kannoilta. Näin on laita esim. seuraavissa kaunokirjallisuudesta poimimissani tapauksissa: Oton ääni ja hymy oli niin salamielisen viekas että Jussi vähän loukkaantui (Linna, mts. 50). («Ääni ja hymy» ilmaisevat yhdessä Oton repliikin virnuilevaa sävyä.) — — kun koko maailman rikkaus ja voima painui merien pohjiin tai paloi poroksi maan päällä (Joenpelto, mts. 89). Millainen on Iivarin päivä ja miljöö eräänä joulukuun päivänä? (Huovinen, Ronttosaurus s. 154). («Päivä ja miljöö» ilmaisevat yhdessä kansanomaisesti sanoen »olikkeita».)

että se yksiköllisenä tuskin olisi mahdollinen monikon nominatiivissa olevan subjektin yhteydessä (vrt. Itkonen, mts. 192—). Esimerkissä 1 ei subjekteista yksikään ole monikon nominatiivissa, mutta yksiköllinen *kuului* ei tuntuisi oikein luontevalta monikollista *professorit*-attribuuttia edeltävänä sanana. (Sitä vastoin voisi kai sanoa toisenlaista komponenttien järjestystä soveltaen vaikkapa: Henkilökuntaan *kuuluu* johtaja A., kassaphoitaja B., *konekirjoittajat* C. ja D. sekä useita myyntimiehiä.)

Neljä ensimmäistä tapausta olisi siis kohennettava toista tietä: korvaamalla hankausta aiheuttavat partitiivimuodot nominatiivimuodoilla. Esimerkki 1:n loppu kuuluisi siten korjattuna: *ymä eräät seuran hallituksen jäsenet*; esimerkki 2:n partitiivisubjektit voitaisiin muuttaa asuihin *jotkut poliisimoottoriveneet, muutamat puolustusvoimien lentokoneet, kymmenet yksityiset raumalaiset venekunnat*; jne.

Kuten edellä on todettu, käsitellyt tapaukset ovat kaikki eksistentiaalilauseiden ja normaalilauseiden risteytymiä. Predikaatin monikkomuotoisuus perustuu siihen, että subjekteja on useita, eräissä tapauksissa myös siihen, että subjekteista joku on monikkomuotoinen. Toisaalta partitiivimuotoisten subjektien liittyminen nominatiivimuotoisten rinnalle on ymmärrettävissä siltä kannalta, että lauseet sanajärjestykseltään ja myös predikaatin laadun puolesta ovat tyypillisten eksistentiaalilauseiden kaltaisia. — Aivan satunnaisia ovat sellaiset tapaukset, joissa nominatiivisubjekteihin on rinnastettu partitiivisubjekti predikaatiivin tai transitiivin predikaatin sisältävässä lauseessa. Tällaisesta menettelystä olen tullut tehneeksi vain pari poimintoa, jotka kaiken kaikkiaan edustavat vaatimatonta sanomisen taitoa:

Ns. varsinaisen työn ohella [sosiaali]-toimistoissa työskentelevät käyttivät tutkimuskuukauden aikana »muihin tehtäviin» keskimäärin 30 työtuntia. *Näitä muita olivat* yleinen ohjaus ja neuvonta, lausunnot, välitystehtävät, yhteiset työt

eri viranomaisten kanssa, kuulustelut, kokousasioiden valmistelu, postin jakelu sekä *muita* tutkimusraportissa nimeltä mainittuja *hommeleita*. (Keskisuomalainen 13. 11. 1976.) Konferenssissa *alustavat* mm. prof. Yrjö-Paavo Häyrynen, prof. Annika Takala sekä leht. Väinö Kinnunen sekä heidän lisäksi myös *arvovaltaisia neuvostoliittolaisia alustajia* (Ylioppilaslehti 3/1975 s. 3).

*

Otan puheeksi vielä erään aivan toisenlaisen ilmaustyyppin, jossa siinäkin ilmenee väliin ristivetoa predikaatin numeruksen valinnassa. Esimerkkejä:

1. *VEK eli kolmikko* Virtanen, Elo, Kuusla *voivat* syystä olla tyytyväisiä aikaansaannokseensa (US 9. 5. 1965).

2. Välivaiheeseen kuuluva *toimituskunta* Meri, Kirstinä ja Saarikoski *osoittautuvat* jossakin määrin aloittelijain sukulaisiksi mutta myös ylivoimaiseksi vertailukohteeksi (ib.).

3. Vielä tyhjiin pöytien keskellä *harjoittelivat tanssipari* Anja ja Anneli Koivisto koreografinsa Gordon Marshin johdolla (Kuvastin 6/1968 s. 29).

4. *Pariskunta* Hannu Torkko ja Tuula Jäntti-Torkko *ovat osallistuneet* yhteisnäytelyihin (Keskisuomalainen 23. 1. 1976).

Tällaiset tapaukset eivät käytännössä ole kovin yleisiä. Predikaatin monikkous perustuu edellisissä esimerkeissä tietenkin subjektien useuteen (kuten myös 1. tapauksessa predikaatiivin ja 2. tapauksessa ensimmäisen predikaatiiviverbiaalin monikkous). Kyseisentyypiset substantiiviattribuutin ja pääsanaryhmän yhtymät käyttäytyvät syntaktisesti kuitenkin niin, että attribuutti dominoi, toimii Penttilän termistön mukaan edussaneena. Attribuuttia seuraavat substantiivit ovat sitaatteja, jotka toisenlaisissa lauserakenteissa osoittautuvat taipumattomiksi (vrt. Penttilä, mts. 576). Niinpä 1. esimerkistä voitaisiin tehdä parafrasisit: *VEK:lla eli kolmikolla* Virtanen, Elo, Kuusla on syytä olla tyytyväinen aikaansaannokseensa. *VEK:ta eli kolmikkoa* Virtanen, Elo,

Kuusla voidaan syytä onnitella aikaansaannoksensa johdosta. Sitaattina esitettävä nimiryhmä ei siis mitenkään mukaudu lauserakenteeseen. Näin ollen ei tunnu myöskään luontevalta, että se kongruoi predikaatin kanssa samalla tavoin kuin sellaisissa lauseissa, joissa ei ole ryhmäsanaa attribuuttina. Kaikissa esimerkeissämme olisi siis predikaatti muutettava yksikköön. On syytä vielä todeta, ettei subjektiryhmän välttämättä tarvitse koostua erinimistä kuten tässä käsitellyissä tapauksissa. Mahdollista on tietysti sanoa vaikkapa: *Kolmikko viini, laulu ja naiset oli hänelle hyvin tuttu.*

Ikolan kannanoton mukaan pääsanaksi, ts. subjektiksi, olisi kyseisyyppisissä tapauksissa katsottava taipuva ryhmäsana ja taipumattomat sanat sen attribuuteiksi (Nykysuomen käsikirja s. 192). Tämän tulkinnan pohjalta on vieläkin selvempää, että predikaatin on oltava yksikössä.

Paavo Pulkkinen

»Pitää sisällään»

Vanhassa kirjallisuudessamme käytettiin yleisesti ilmausta *pitää sisällänsä* tai prefiksisesti *sisällänsäpitää* tarkoittamassa samaa kuin ruotsin *innehålla*, josta se tietenkin on suomeen käänöslainana otettu. Jo pitkään on tuon kömpelön ilmauksen sijasta vakiintuneesti käytetty verbiä *sisältää*, jonka Rapolan ensiesiintymätietojen mukaan on tuonut kirjakieleemme Elias Lönnrot tulkisanakirjassaan vuonna 1847. Vain leikillisenä arkaismina sanontaa *pitää sisällään* on joskus viljelty keveissä tyylilajeissa. Sellaisen käytön Nykysuomen sanakirjakin on maininnut ja samalla tuominnut ilmauksen käyttämisen normaalityylissä (s.v. *sisällä* I. 1.a).

Oudolta tuntuu, että viime aikoina ilmaus *pitää sisällään* on jälleen päässyt melkoiseen suosioon, vieläpä yhteyksissä,

joissa on vaikea havaita erityistä leikkisyyttä. Mainitsen viisi viime vuonna lehdistä poimimaani esimerkkiä:

Neuvoston ns. vasemmistosiipi tarjosi pontta, joka piti sisällään mm. kielteisen kannan liikevaihtoveron korotukselle — — (HS 7. 3.). Viittaus »samankaltaisten seikkojen» tutkimiseen pitää sisällään myös huumeet, sillä tanskalaiset saivat pohjoiskorealaisia kiinni huumerysän päältä (HS 20. 10.). Tämä on siinä suhteessa kiero väittämä, että se lienee osaksi totta mutta pitää sisällään myös poliittisen valheen (US 3. 11.). Pelkätään viime vuoden löydöistä tulee luetteleilimme parituhatta alanumeroa, joista jo yksi ainoa voi pitää sisällään satoja ruukunpalasia (US 6. 12.). Edellä olevasta on jo suurin piirtein käynyt selville, mitä uudissanasto pitää sisällään (Seulaset 4 s. 11).

Myös suullisessa keskustelussa *pitää sisällään* on nykyään muotia. En oikein ymmärrä miksi. Eihän se ole ainakaan kätevämpi tai nasevampi kuin verbi *sisältää*. Joskus sitä edelleenkin käytetään NS:n esittämään tapaan leikillisyyttä tavoitellen, mutta runsaassa käytössä leikin maku on väljähtynyt. Saisi jäädä kirjasuomen historiaan koko sanonta.

Paavo Pulkkinen